

Center for Erhverv, EU & Erhvervsudvikling
erhvervsudvikling@naturerhverv.dk

DANSK
SKOVFORENING
Amalievej 20
1875 Frederiksberg C
Danmark

Telefon 3324 4266
info@skovforeningen.dk
www.skovforeningen.dk

14. oktober 2015

**15-8132-000040 - Dansk Skovforenings høringsvar vedrørende ændringer til
Landdistriktsprogrammet for 2014-2020**

Skovforeningen takker for muligheden for at komme med bemærkninger til ændringerne i det danske landdistriktsprogram for 2014-2020. Selvom der er tale om et ændringsforslag, har vi valgt at fremsætte en række bemærkninger til de indledende analyser og til sidst komme med forslag til nye ordninger, da vi fortsat mener at potentialet i programmet ikke er udnyttet optimalt for skovbruget.

Skovforeningen vil derfor i vedlagte dokument komme med en række generelle bemærkninger og ideer til forbedringsmuligheder, som vil være relevante både for det foreliggende program og som minimum må tages med ved en revision, samt en række mere tekstnære bemærkninger til programmet.

Vi stiller os gerne til rådighed i forhold til at besvare spørgsmål.

Med venlig hilsen

Tanja Blindbæk Olsen / Hans M. Hedegaard

Indhold

15-8132-000040 - Dansk Skovforenings høringssvar vedrørende ændringer til Landdistriktsprogrammet for 2014-2020	1
Generelle kommentarer	4
Grundlaget for programmet - SWOT-analysen.....	4
Valg af behov, mål, prioriteter og fokusområder - administrationsprocenter.....	4
Krav om forest management plan.	5
Konkrete bemærkninger til teksten:.....	6
Side 45 – afsnittet ”skov”	6
Side 46.....	7
SWOT - styrker:	7
Side 67 – Fjerde afsnit.....	7
Side 67 – tredjesidste afsnit.....	8
SWOT - svagheder.....	8
Side 68.....	8
Side 69.....	9
SWOT - muligheder	9
Side 71.....	9
Side 71.....	9
SWOT - trusler.....	10
Side 54 - prioritet 3	10
Kommentarer til foranstaltningerne.....	10
M08 - investeringer i udvikling af skovarealer og forbedring af skovens levedygtighed (artikel 21-26)	10
M08a etablering af skov (artikel 22).....	10
M08b Genopretning af skader på private og offentlige skove som følge af stormfald (artikel 24)	11
M08c Støtte til grønne driftsplaner(artikel 25)	12
M08d Foryngelse med klimarobuste arter og til fordel for visse arter (artikel 25).....	12
M08f Rydning af invasive arter og uønsket opvækst mv. (artikel 25)	13
Afsnit 8.2.5.5 andre vigtige bemærkninger, der er relevante for at forstå og gennemføre foranstaltningen.....	14
M15 - Forpligtigelser vedrørende miljø- og klimavenligt skovbrug og skovbevarelse.....	14
Udnyttelse af forordningens muligheder for skovene.....	15
Biodiversitet/Natura 2000	15

Digitalisering.....	16
Uddannelse	17

Generelle kommentarer

Grundlaget for programmet - SWOT-analysen

Grundlaget for valg af foranstaltninger findes på baggrund af SWOT-analysen og vurderingen af behovne. Skovforeningen påpegede i sidste høringsrunde at vi ikke fandt den foreliggende SWOT-analyse og identifikation af behov fyldstgørende for skovbruget. Det er blevet bedre, men lider desværre fortsat under at der fra politisk side ikke findes en samlet plan for skovbruget. Selvom SWOT-analysen er blevet udbygget har det ikke ført til en revision af behovsanalysen eller ændringer i valg af støtteforanstaltninger så de afspejler den nye SWOT-analyse.

Derudover er der en række oplysninger om skov der bør præciseres (se afsnittet med konkrete bemærkninger).

Der nævnes en række bilag til programmet (fx bilag 3 med en vurdering af naturtilstanden i de danske skove), som vi ikke umiddelbart kan se i høringsmaterialet og vi derfor ikke kan vurdere indholdet af.

Vi savner fortsat følgende identificeret i SWOT-analysen:

- at skovbruget er en stor biomasseproducent med gode muligheder for at producere endnu mere biomasse end skoven allerede gør i dag
- at en betydelig del af skovejere ikke har en skovbrugsmæssig uddannelsesbaggrund
- skov nævnes nu med stort potentiale til at afbøde og forebygge klimaforandringer, men det er ikke nævnt hvilke foranstaltninger der kunne fremme dette. Her kunne nævnes: Øget produktion i eksisterende skov ved brug af ammetræer, brug af træ som klimavenligt råstof i byggeri og træprodukter, gennem substitution af fossile brændsler samt ved at fungere som kulstoflager.

Ovenstående er alt sammen eksempler på muligheder og behov i skovbruget, der taler direkte ind i Landdistriktsprogrammets prioriteter og som burde indeholdes i SWOT-analysen.

I afsnittet med konkrete bemærkninger findes mere uddybende bemærkninger til SWOT-analysen.

Der henvises til et bilag 3 – fx på side 50 (I bilag 3 findes den nærmere analyse af naturtilstanden i de danske skove.) – Men hvad er bilag 3? Vi kan ikke se at det er vedlagt høringsmaterialet

Valg af behov, mål, prioriteter og fokusområder - administrationsprocenter

De nationale mål og handleplaner er beskrevet på side 101. Heraf fremgår det at valget af EU prioriteter og fokusområder i Danmarks landdistriktsprogram er begrundet i et ønske om:

- at fokusere indsatsen så der er størst effekt indenfor et begrænset budget
- at reducere administrationsomkostningerne
- at forenkle og reducere risikoen for underkendelse
- at der skal være et overskueligt antal ordninger

Det er ikke ændret i forhold til tidligere og lyder umiddelbart fornuftigt. Desværre er den frygt vi udtrykte i forbindelse med seneste høring om at fokus har været for meget på administrationsprocenter frem for at etablere ordninger der kan tilgodese ganske særlige behov, og hvor administrationsprocenten i sagens natur vil være større, vist sig at være reel. Særligt er det et problem for de ordninger der skal bidrage til implementering af habitatdirektivet.

Hvis forholdene omkostningseffektivt skal forbedres for natur og biodiversitet, så skal man gå målrettet til værks. Det er også en af anbefalingerne fra Natur- og Landbrugskommissionen. Det koster i administration at individualisere og målrette projekter. Til gengæld giver det resultater, der sikrer de kvaliteter, man ønsker fremmet, hvilket ikke er sikret i en general ordning, der imidlertid er nem og billig at administrere.

Dertil kommer, at nogle tilskud sikrer en varig natur- og miljøforbedring, mens andre kun sikrer natur- og miljøgevinsten i en kortere periode. Den varige natur og miljøforbedring bør naturligvis indgå i vurderingen af administrationsprocenten – eventuelt indregnes med en passende diskonteringsfaktor.

Krav om forest management plan.

Under flere af de beskrevne foranstaltninger for skovbrug er der i den nye forordning (1305/2013) nu krav om at støtten skal være betinget af, at skove over en vis størrelse (størrelsesgrænse fastsættes af medlemsstaterne) har en skovforvaltningsplan eller lignende.

I afsnit 8.2.5.5 er der fastsat størrelsesgrænser for hvornår der skal være udarbejdet en driftsplan (100 ha for de fleste foranstaltninger, men 200 ha for Skove i Natura 2000-områder eller for skove hvor der er søgt om tilskud til en grøn driftsplan). Heraf fremgår det også at kravene til en plan er at det skal være en grøn driftsplan, en Natura 2000 handleplan eller tilsvarende plan, der er i overensstemmelse med retningslinjerne om bæredygtig skovdrift som dette kommer til udtryk i Ministerkonferencen om beskyttelse af Europas skove fra 1993.

Vi har ikke i Danmark lovgivningsmæssige krav om udarbejdelsen af skovforvaltningsplaner og vi har en skovlovgivning, der sikrer, at kravene til skovenes bæredygtighed opfyldes. I Danmark har skovforvaltningsplaner for enkelt ejendomme altid været ejerens strategiske og operationelle værktøj til styring af skovdriften. Planerne blev ofte lavet for 10-15 årige perioder. Sådanne planer i traditionel forstand er i dag sjældne, og er afløst af mere fleksible elektroniske løsninger, hvor det er langt lettere at bevare overblikket gennem en rullende planlægning. Egentlige planer i traditionel forstand laves nu kun på enkelte større ejendomme eller ejendomme som har valgt at lade sig certificere. For mindre ejendomme vil omkostningerne til udarbejdelsen af en traditionel driftsplan ikke stå mål med resultatet og anvendeligheden af denne.

Skovforeningen finder derfor at størrelsesgrænsen er fastsat meget lavet og anbefaler at den generelt hæves. Skovforeningen savner derudover at det defineres mere tydeligt hvad der forstås ved en tilsvarende plan. Dette kan eventuelt kompenseres ved at fremkomme med relevante eksempler i vejledningen.

Anvendelse af engangserstatning

Danmark har arbejdet hårdt for at få gennemført en mulighed for – som supplement til løbende, tidsbegrænsede aftaler - at anvende engangserstatninger til visse naturforbedrende tiltag, hvor sådanne tidsbegrænsede aftaler kan have større mening. Alligevel er det ikke i det foreliggende program taget stilling til hvordan denne nye mulighed kan udnyttes.

Skovforeningen har flere gange peget på at der skal sikres mulighed for evigtvarende aftaler, hvor erstatningen knyttes til nedgangen i handelsværdien. Muligheden for evigtvarende aftaler skal eksistere sideløbende med tidsbegrænsede ordninger med årlige udbetalinger.

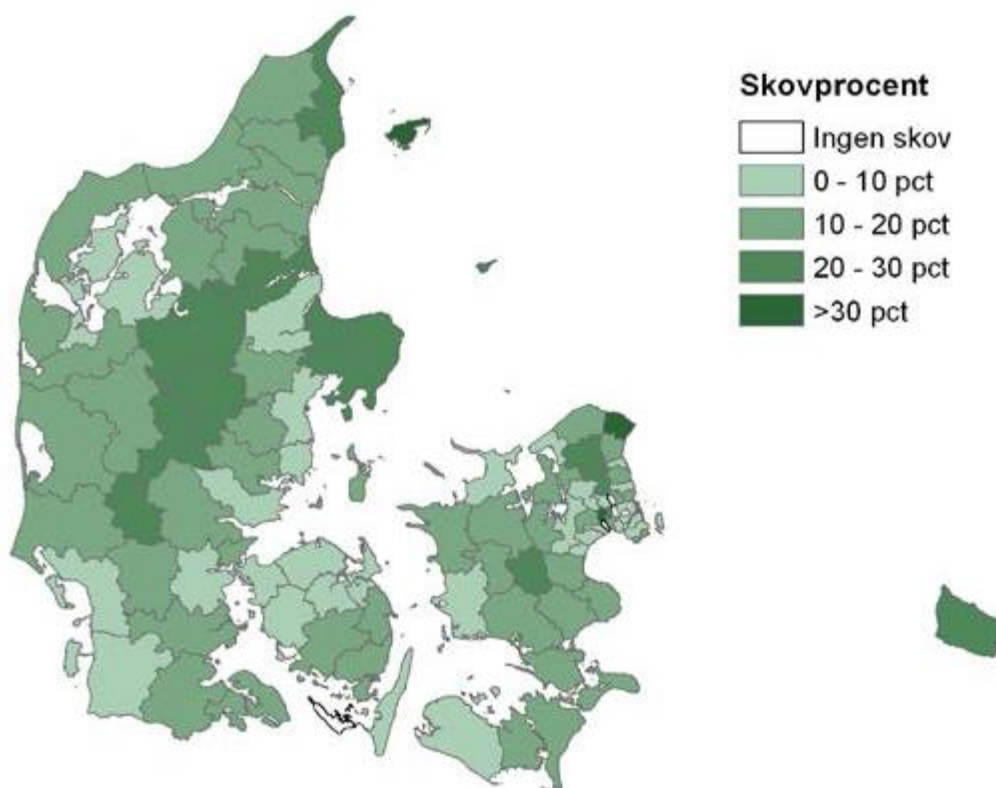
Vi ser derfor frem til at der fra dansk side tages stilling til om denne nye mulighed for engangserstatninger udnyttes. Se i øvrigt konkrete bemærkninger.

Konkrete bemærkninger til teksten:

Side 45 – afsnittet "skov"

Afsnittet om skov er fortsat meget kort og kunne sagtens udbygges.

For eksempel vil det være relevant at vide hvor skoven ligger som vist nedenfor.

Skovarealet i procent af kommunernes samlede areal (Skove og Plantager 2012).

Af den korte tekst om skovbrug står *"Der er en klar tendens til, at en mindre andel af vedmassen bliver solgt som gavntræ og en større andel afsættes som træ til brænde herunder brændeflis og andet energitræ."*

Formuleringerne er misvisende. Gavntræsprocenten er rimelig konstant, men der bliver hugget mindre løvtræ, hvilket primært skyldes vanskelige afsætningsforhold p.t. for savværkstræ. Energitræet er ganske rigtigt i stigning, men det er fordi, der nu er et marked /logistik / håndteringsteknik for den store andel af træet i skoven, der stort set ikke kan bruges til andet end energitræ. Der er med andre ord kun et begrænset overlap mellem den kvalitet træ, der kan bruges til gavntræ og den kvalitet der bruges til energitræ. Der er derfor ikke tale om at gavntræ bliver brugt til energitræ, sådan som teksten kunne forlede læseren til at tro (se Skov og Plantager 2012, Hugst af salgbar masse).

Side 46

I 2. afsnit sidste linje står: *"Skovene derimod har et betydeligt potentiale for at lagre klimagasser, beskytte vandmiljøet og sikre natur- og rekreative værdier"*.

Beskrivelsen er ikke dækkende for skovens muligheder. Skoven har allerede i dag en betydelig produktion af bæredygtig energi på ca. 14 PJ om året og dertil kommer et potentiale for stigende produktion af bæredygtig træ til energi op til et niveau på 35 – 45 PJ om året i 2050 (se rapporten "Muligheder for bæredygtig udvidelse af dansk produceret vedmasse 2010 skovens bidrag til grøn omstilling" af Københavns Universitet, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning).

Side 53

Under overskriften *"Reduktion af udledningen af lattergas og metan emissioner fra landbruget"* står der: *"Dansk Landbrug og skovbrug har et betydeligt potentiale i forhold til forebyggelse af klimaforandringer."*

Det er som sådan korrekt, men landbruget og skovbrugets potentiale ligger dog i hver sin ende af skalaen. Landbruget har potentiale for at nedbringe sine udledninger, hvilket også fremgår. Skovbruget har potentiale for positivt at bidrage endnu mere til både at imødegå klimaforandringerne ved at producere endnu mere træ til gavn for den løbende lagring af kulstof og til fortrængning af fossilt brændstof og til klimatilpasning ved at dæmpe effekterne af ekstreme vejrlig. Skovbrugets potentiale bør fremgå og overskriften tilpasses eller alternativt kan første sætning fjernes, så passer indholdet til overskriften.

SWOT - styrker:

Side 67 – Fjerde afsnit

Her står: *"Den hidtil gennemførte indsats for at modvirke primærerhvervenes påvirkninger på natur og miljø har vist positive resultater. Jordbrugere er villige til at tage natur-, klima- og miljøhensyn i deres produktion. Jordbrugere har i en vis udstrækning formået at modvirke miljøpåvirkninger fra øget produktion ved hjælp af bedre produktionseffektivitet."*

Da skovdyrkning allerede er en meget skånsom produktionsform, går Skovforeningen ud fra, at afsnittet her refererer til landbrugets påvirkning, hvorfor "Primærerhvervene" og "jordbrugerne" bør skiftets ud med "landbrug" og "landmand".

Side 67 – tredjesidste afsnit

- Effektiv udnyttelse af energi og teknologier der indgår i bioøkonomien

"Danske virksomheder er førende indenfor effektiv udnyttelse af energi og af teknologier, der indgår i bioøkonomien. Dansk landbrug står stærkt i konkurrencen om at producere bæredygtig biomasse. Miljøbelastningen ved produktion af biomasse fra træer som pil, poppel etc. er endvidere mindre end ved konventionel korndyrkning. Skovbruget har et betydeligt potentiale for bæredygtig produktion af biomasse, hvor hensyn til natur, miljø og klima i særlig grad samtidig kan varetages. Træbrændsler bidrager med 41 % af det samlede danske vedvarende energiforbrug[1]. For nåletræerne går ca. halvdelen af hugsten til bioenergi, hovedsaglig til kraftvarmeproduktion. Løvtræerne leverer især ved til brændeforbruget, som er den mindst forædlede omsætning af biomasse."

Det er godt at skovbrugets potentiale også nævnes, men der savnes en fremadrettet refleksion over skovbrugets potentiale i bioøkonomien.

Her kunne passende reflekteres over:

- at produktion af biomasse i skov er bæredygtigt både i økonomisk, økologisk og social henseende
- at skoven har potentiale for at fordoble produktion af træ til energi uden det påvirket skovens øvrige produktion af savværkstræ og samfundsmæssige goder (rent drikkevand, rekreative muligheder, natur og miljø) samtidig med at det forøger skovens stående kulstoflager

Der er med andre ord et stort potentiale i at opnå flere formål, hvis man fremmer skovrejsningen yderligere, ændrer kulturmodellerne og målrettet går efter at mobilisere træ til energianvendelse.

SWOT - svagheder

Side 68

- Svære rammevilkår og højt omkostningsniveau i landbruget
- Lavt investeringsniveau i landbrug og skovbrug, mens produktivitet og indtjeningsevne er stagnerende

Udfordringerne i landbruget med høje omkostninger og lavt investeringsniveau ligner dem, der er i skovbruget. Derfor er det beklageligt at der for skovbrug kun nævnes udfordringer på indtjeningspotentialet pga. klimaændringer.

Side 69

Usikre rammevilkår for produktionen af biomasse

Her står: "Flere typer biomasse er dyre for landbruget at producere/ indsamle. For en række af de afgrøder, der pt. anvendes til energi- og transportformål, er der usikkerhed omkring CO₂-fortrængningen. Der er usikkerhed om bæredygtigheden i produktionen af mange af de træpiller, der importeres til energiformål. Produktion af energiafgrøder som pil kan have negative konsekvenser set fra et landskabsmæssigt perspektiv."

I skovbruget er der - som allerede nævnt - mulighed for at producere mere biomasse uden usikkerhed om CO₂-fortrængningen og bæredygtigheden. Derimod er usikkerhed omkring fjernvarmens og kraftvarmens fremtid en barriere for at skovbruget her og nu øger produktionen. Ligeledes kan det være en barriere for mobiliseringen, at en høj andel af skovejere ikke har en skovbrugsfaglig baggrund.

SWOT - muligheder

Side 71.

- Bioøkonomien rummer nye erhvervs muligheder for landbruget og skovbruget

Overskriften har medtaget skovbrug hvilket er positivt, men vi savner i den grad, at mulighederne i skovbruget beskrives. Vi opfordrer til, at den viden vi har på området skrives ind i programmet og vi kan igen henvise til rapporten "Muligheder for bæredygtig udvidelse af dansk produceret vedmasse 2010 skovenes bidrag til grøn omstilling" af Københavns Universitet, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning.

Side 71

- Anvendelse af vedvarende energi fra biomasse kan skabe en bedre CO₂ balance

Mulighederne for at øge produktionen af biomasse i skovene markant bør også beskrives i denne analyse. Hovedparten af Danmarks skovareal er, gennem fredskovsplikten, bundet til at være skov. Skov dækker 14,1 % af landet og planen er, at skoven skal dække 25% af landet på sigt. Det er en mangel, at landdistriktsprogrammet ikke indeholder en beskrivelse af skovbrugets styrker, svagheder og muligheder. Hvis man skal have mere ud af mindre for at imødekøbe fremtidens øgede behov for (fornybare) ressourcer, så skal skoven naturligvis medtænkes. Her er både vækst, arbejdspladser, energi og miljøgoder at hente.

SWOT - trusler

Side 54 - prioritet 3

- Risikofaktorer i jordbruget

Her står: *"Landbrug og skovbrug oplever fra tid til anden store produktionstab som følge af klimahændelser, herunder stormvejr og oversvømmelser efter ekstraordinær nedbør. Der kan på længere sigt være behov for at fremme tiltag og driftsformer på landbrugsjord, der kan fungere som buffer for klimaforandringer i synergi med andre miljø- og naturhensyn."*

Behov i skovbruget bør også beskrives. Ved plantesygdomme og storm mister skovbruget ikke bare årets biomasseproduktion, men årtiers produktion. Stormfald og plantesygdomme betyder, udover ødelagt vedmasse og mistet tilvækst, en forringet kvalitet og dermed en lavere pris på det, der kan sælges, samt at marked bliver oversvømmet med lavere salgspriser til følge. Endelig betyder straks-afsætningen af den salgbare vedmasse, der skulle have været spredt ud over årtier en høj engangsbeskatning og deraf forringede muligheder for at geninvestere i nye bevoksninger. Der kommer til at mangle indtægter i en længere årrække.

Kommentarer til foranstaltningerne

M08 - investeringer i udvikling af skovarealer og forbedring af skovens levedygtighed (artikel 21-26)

Side 250 - M08a

Skovrejsningsmålet om 20-25% fastholdes, men nu 20-25% af det åbne land – tidligere 20-25% af landets areal.

Samtidig sletter man afsnittene om det årlige skovrejsningsareal. Sidste "dot" i afsnittet om *"Rationalet for indsatsen"* skal vel slettes i sin helhed.

Side 251- M08f

Ordningen til sikring af bilag 4 arter (direktivets art. 12) er medtaget, men der er stadig ikke fundet en løsning på det problem, at der ikke kan ydes ejeren erstatning for den tabte indtjening. Dette er prohibitivt for ejernes interesse for at søge tilskuddet.

Der tales nederst på siden om, at der i særlige tilfælde kan ydes tilskud til at skabe sammenhængende naturmæssigt værdifulde skovlandskaber – dette kan være positivt.

M08a etablering af skov (artikel 22)

Side 253

Det er positivt, at der fastsættes regler for indkomstkompensation i forbindelse med skovrejsning – enten som årlig indkomstkompensation i op til 12 rater eller i forbindelse med grundbetalingsordningen.

Side 255

Under støttebetingelser står der, at "skoven som hovedregel skal være større end 5 ha" - Men da det foregående krav er, at arealet er uden skovbevoksning, må det betyde at det er "**arealet som hovedregel...**"

Under forpligtigelser stilles der krav om, at skoven skal være velarronderet uden at dette er defineret nærmere. Hvad nu hvis ejendommen, der skal tilplantes, ikke i Naturstyrelsens optik er "velarronderet"? Kan der så ikke ydes skovrejsningstilskud?

Det er positivt, at tilplantninger op til skel mod have/beboelse skal holde en vis afstand. Dette vil løse mange af de naboproblemer man i dag kan konstatere, hvor tilplantninger er sket helt op til haver/boliger.

Side 256

Naturstyrelsen vil efter indstilling fra Skovrådet kunne beslutte at tilrettelægge skovrejsningsordningen som en licitationsmodel, hvor ansøgerne sender tilbud om skovrejsning i konkurrence med hinanden. Et spændende instrument, som Skovforeningen har ønsket i mange år. Især bør denne mulighed afprøves under de biodiversitetsrettede foranstaltninger i skov.

Side 259

Det beskrives at hjemmehørende arter skal prioriteres. Hvorfor gentages dette, når forskerne netop nu er begyndt at tale om, at ikke-hjemmehørende arter kan have øgede muligheder under klimaforandringer?

Side 260

For de almindelige træarter er det anført, at der skal anvendes provenienser, der af eksperter er vurderede som egnede provenienser. Skovforeningen skal anbefale, at forskernes seneste udmeldinger om anvendelsen af ikke-hjemmehørende arter af hensyn til mulighederne for klimatilpasning bliver inddraget i vurderingen.

M08b Genopretning af skader på private og offentlige skove som følge af stormfald (artikel 24)

Side 263 og 264

Det anføres, at støtte er beregnet som den meromkostning, der opstår ved at følge de krævede planteforskrifter frem for skovlovens mere lempelige krav, mens der på den følgende side står, at tilskudssatserne er fastsat på et niveau som kompenserer op til 100 % af udgifterne til investeringer. Der er forskel på disse budskaber.

Det anføres endvidere, at der kun ydes stormfaldstilskud, hvis over 20 % af skovpotentialet målt i vedmasse er ødelagt. Hvis dette skal tages bogstaveligt er det en helt uacceptabel indskrænkning i de gældende tilskudsmuligheder, og samtidig er det i strid med såvel stormfaldsloven som bekendtgørelsen og forsikringsbetingelserne.

I dag skal der blot inden for en landsdel være faldet mere end et års normalhugst førend stormfaldslovens aktiveres – og så er dette gældende **for alle skove** i landet. I den enkelte skov skal der herefter blot være væltet mere end ½ ha førend skoven er omfattet af tilskudsmuligheden. Dette gentages nederst side 266.

Side 266

Det anføres, at arealet i forbindelse med ansøgning om tilskud skal være det samme som det først anmeldte. Dette kan ikke være rigtigt. Det må være muligt at ansøge om tilskud til et mindre areal end det oprindeligt anmeldte. Man kan jo ikke nødvendigvis på anmeldelsestidspunktet kende det eksakte areal.

M08c Støtte til grønne driftsplaner(artikel 25)

Side 271

Under principper for udvælgelseskriterier står at projekter under et minimumsbeløb ikke prioriteres. Betyder dette at de ikke kan få støtte eller at de alle kan få støtte?

Side 272

Under afbødende foranstaltninger står at der ved behandling af ansøgninger bliver efterprøvet, om projektet lever op til de væsentligste kriterier. Hvad er de *væsentligste* kriterier?

Side 273

Under punkt 8.2.5.3.3.10 er der i forhold til definitioner af og begrundelser for den størrelses bedrifter, for hvilken støtte er betinget af fremlæggelse af en skovforvaltningsplan eller tilsvarende instrument henvist til afsnit 8.2.5.5, men der er ikke beskrevet nogle betingelser for M08c og det giver i øvrigt ikke mening at der skal forefindes en plan for ejendommen for at der kan gives støtte til en plan. Der bør vel i stedet stå "ikke relevant"? Det samme gælder for afsnittet definition af et "tilsvarende instrument".

Side 275

Det er angivet under Støtte til grønne driftsplaner at "*foranstaltningen fremmer endvidere skovens tilpasningsevne og miljømæssige værdi ved at bidrage til etableringen og driften af en mere stabil og økologisk beriget skov samt sikre offentlighedens bedre adgang og mulighed for at opleve skoven*". Da ordningen med støtte til friluftsliv er slettet, bør sidste del af sætningen slettes.

M08d Foryngelse med klimarobuste arter og til fordel for visse arter (artikel 25)

Side 278

I 2. boks står der: "... der kan gennemføres med det billigste plantemateriale". Dette er ikke korrekt, idet plantematerialet skal opfylde kravene til handel med forstligt formeringsmateriale. Havde der stået: "... de billigste arter" ville det være mere korrekt.

På samme side nævnes der flere steder kravet om anvendelsen af hjemmehørende løvtræarter. Når forskerne nu er gået ud med udsagn om, at det ikke nødvendigvis er de hjemmehørende arter,

der vil være mest robuste i en verden med klimaforandringer, bør man slække på kravet om de hjemmehørende arter.

I 3. boks står der "...hjemmehørende/klimarobuste træarter...". De mest klimarobuste træarter i fremtiden skove er ikke nødvendigvis de hjemmehørende arter, jf. forskernes seneste udmeldinger.

Ordningens overskrift er ændret fra at hedde "Konvertering af nål til hjemmehørende arter" til "Foryngelse med klimarobuste arter og til fordel for visse arter", hvilket kunne indikere at det er forbedrede muligheder for at få tilskud, men I 3. boks tredje dot står at den eksisterende gamle bevoksning skal have indeholdt mindst 75% Ikke-klimarobust nåletræ, hvor kravet tidligere blot var 75% nåletræ. Det vil vel i princippet være en begrænsning af arealer der kan modtage tilskud.

Side 279

I 2. boks kan kriterierne forstås sådan, at ikke-fredskovspligtige arealer prioriteres før fredskovspligtige arealer, hvilket formentlig ikke er hensigten. Således står der: "...udtrykt f.eks. ved største andel fredskovspligtige arealer". Da der er tale om tilplantning med tilskud kræves der jo pålæggelse af fredskovspligt på arealer der ikke tidligere har været fredskovspligtige, hvorfor dette giver et større fredskovspligtigt areal.

Sidste linje i boksen er en gentagelse af det, der allerede står ovenfor.

I tabel 4 i 3. boks bør forspaltens "*max. pr ha*" flyttes 2. kolonne, da hegnstilskuddet ikke gives som et max. pr. ha.

Side 282

Sidste afsnit har overskriften "Konvertering af nål til hjemmehørende arter". Dette bør vel ændres til "Foryngelse med klimarobuste arter og til fordel for visse arter"

M08f Rydning af invasive arter og uønsket opvækst mv. (artikel 25)

Side 292

Under afsnit 4. "*Investering til støtte for visse arter*" gives der kun tilskud til afholdte omkostninger i forbindelse med fx understøttelse af levedemulighederne for hasselmus. Det er nødvendigt, hvis understøttelsen heraf skal have en effekt, at der suppleres med en tilskudsmulighed til erstatning af det fremtidige indtægtstab fra arealerne. I modsatte fald vil ordningen ikke finde anvendelse.

Side 293

Tilsvarende bemærkning som ovennævnte.

Side 293-294

Under støttebetingelser står at støtte under denne foranstaltning i Natura 2000-områder kun kan ydes til de 10 skovnaturstyper. Men det giver vel ikke mening kun at fjerne fx bjørneklo i de kortlagte naturtyper, hvis de også findes i nabobevoksningen?

Side 295

Tilsvarende bemærkning som til side 292, idet der dog for kompensation for etablering af naturlige vandstandsforhold samtidig er etableret en kompensation for tabt indtægt i afsnit 8.2.9.3.1.1.

Side 296

Også for denne foranstaltning nævnes det at der ved behandling af ansøgninger bliver efterprøvet, om projektet lever op til de væsentligste kriterier, uden at det er tydeligt hvad de *væsentligste* kriterier er.

Afsnit 8.2.5.5 andre vigtige bemærkninger, der er relevante for at forstå og gennemføre foranstaltningen

Side 300

I forbindelse med afsnittet skovrejsning er det uklart, hvad der menes med "*en grænse på 100 ha skovbevoksning på ejendommen*" hvor der stilles særlige plankrav.

Er det ejendomme, der i forvejen har et skovareal på mere end 100 ha og hvor der ønskes yderligere tilplantning? Eller er det den tilskudsberettigede tilplantning, der skal være større end 100 ha? I sidstnævnte tilfælde vil det være uden mening at stille et plankrav, der opfylder kravene i Ministerkonferencen om beskyttelsen af Europas skove i 1993. Noget helt andet er at stille krav til en planlægning for tilplantningen, som er stillet som krav i afsnit 8.2.5.3.4.9.3.

M15 - Forpligtigelser vedrørende miljø- og klimavenligt skovbrug og skovbevarelse

Side 347

Midt på siden nævnes det at "*sikre offentligheden **bedre adgang til** og mulighed for at opleve skoven*" (Skovforeningens fremhævning). Skovforeningen kan ikke gå ind for ændringer i de eksisterende adgangsregler som vilkår for en tilskudsordning om miljø- og klimavenligt skovbrug og skovbevarelse. Efterfølgende står der da også blot, at "*forbedre herlighedsværdien ... for offentligheden*". Dette er noget ganske andet. Og det bør være dette, som er indholdet af afsnittet.

Side 352

Skovforeningen finder muligheden for afprøvning af en licitationsordning for positiv. Vi finder, at der kan være ganske mange positive effekter af et sådant forsøg.

I afsnit 8.2.9.3.1.8. står der, at støttesatserne kompenserer op til 100 % af omkostningerne ved foranstaltningen. Dette kan dog ikke være gældende for udlæg af urørt skov, hvor disse omkostninger er 0, mens der er et stort drifts-/kapitaltab i forbindelse med udlæg af urørt skov, som da også kompenseres på anden måde (se nedennævnte bemærkning).

Side 353

Midt på siden beskrives princippet for erstatning til urørt skov. Da urørt skov som regel altid kun vil være aktuelt i bevoksninger, der nærmer sig normal hugstmodenhed, kan det princip for erstatningen som beskrives her ikke anvendes, da det beskrevne ikke tager højde for tabet i næste trægeneration.

Endvidere bør erstatning for udlæg af urørt skov udbetales som en engangserstatning, da erstatningen vil være en erstatning for et kapitaltab, der er indkomstskattefrit, mens en løbende betaling over fx 20 år af skattemyndighederne vil blive betragtet som en erstatning for tabt indtægt – og dermed være indkomstskattepligtig.

Side 354

Det bliver nu muligt at få tilskud til bevaring af op til 20 træer pr. ha til død og henfald. Det er positivt at tilskudsmulighederne søges tilpasset.

Side 356

Midt på siden anføres et plankrav i forbindelse med tilskud til skove med en størrelse på mere end 100 ha. Det er urimeligt, at en ejendom, der har et N2000 areal **skal** udarbejde en plan, der er i overensstemmelse med retningslinjerne om bæredygtig skovdrift fra Ministerkonferencen om beskyttelse af skove i 1993 for at kunne modtage et tilskud for en af staten krævet drift af – eventuelt mindre - **konkrete** arealer.

Udnyttelse af forordningens muligheder for skovene

Skovforeningen finder fortsat ikke at det foreliggende landdistriktsprogram er ambitiøst nok i forhold til de muligheder der er for at udvikle skovene.

Fra Skovforeningen vil vi derfor igen fremhæve nogle konkrete forslag til mulige ordninger der kan være med til at støtte den udvikling i skovbruget som er ønsket.

I nedenstående ønsker til skovordninger i landdistriktsprogrammet tages udgangspunkt i aktuelle udfordringer/muligheder i skovbruget.

Det er for Skovforeningens side vigtigt at ordningerne ikke må fungere som et løbende driftstilskud, der kan virke markedsforstyrrende.

Biodiversitet/Natura 2000

Der vil fortsat være brug for ordninger der fremmer biodiversiteten i skovene, ligesom der er elementer i de nuværende Natura 2000-ordninger som skal revurderes for at få en større udbredelse i de private skove.

Skovforeningen arbejder fortsat sammen med praktikere og biologer for at finde frem til en fælles forståelse af hvilke elementer i driften af skovene, der kan være med til at sikre og fremme biodiversiteten, således at det giver mest biodiversitet for pengene.

Skovforeningen tager udgangspunkt i at sikring og fremme af et øget biodiversitetsindhold i skovene gennemføres ved frivillige aftaler mod betaling.

I flere sammenhænge både på EU niveau (fx i den nye tekniske rapport "Natura 2000 and forest" og i EU biodiversitetsstrategien) og i dansk sammenhæng (fx Natur- og Landbrugskommissionen og Skovpolitisk udvalg) peges på Landdistriktsprogrammet som hovedfinansieringskilde til at nå de ønskede mål.

Derfor er det vigtigt at sikre at alle mulighederne for støtteforanstaltninger er vurderet.

Flere ordninger til fremme af biodiversiteten (fx til sikringen af bilag 4 arter) er således ganske utilstrækkelige, idet rammerne for disse tilskud alene er en godtgørelse for afholdte ekstraomkostninger, men hvor de største offeromkostninger består af tab af fremtidig indtægt, hvortil der ikke ydes nogen form for godtgørelse. Ordningerne er således ikke interessante for lodsejerne.

I nærværende program er ordningen til sikring af Natura 2000 i skov hængt op på artikel 34 og med henvisning til fokusområde 4 a under artikel 5, mens generel sikring af biodiversitet i skovene (bæredygtig skovdrift) er hængt op på artikel 25.

Skovforeningen finder at der også skal være mulighed for at udnytte artikel 17 (Investments in physical assets) og artikel 30 (Natura 2000 and Water Framework Directive payments)

For eksempel stilles der ved brug af artikel 30 ikke krav om skovforvaltningsplaner.

Digitalisering

Skovforeningen mener at en stadig mere kompleks skovdrift med salg af både træ og oplevelser samt stadig stigende krav til sporbarhed og dokumentation kalder på en ordning, der kan understøtte skovejere og grupper af skovejere i digitalisering af deres skov og skovdrift f.eks. ved brug af GIS-systemer og/eller databaser, hvor fx fakturaer kan knyttes til et koordinat i skoven.

Digitalisering af skoven kan bruges med henblik på sporbarhed (dokumentation af lovlighed), opmåling af stakke (fx brænde?), til at få/bevare overblik over aktiviteter (jagt, motionsløb, registrering af besøgende mv.), registrering af/dokumentation for arter (flora og fauna), lagerstyring af vedmasse/aldersklasser/sortimentsfordeling mv. til alternativ dokumentation af bæredygtighed (fx til opfyldelse af krav i den offentlige indkøbspolitik for træ og udmøntningen af den kommende EU skovstrategi).

Ophæng for en sådan ordning vil kunne finde ophæng i enten artikel 26 (Investments in forestry technologies and in processing, mobilising and marketing of forest products) eller artikel 27 (Setting up of producer groups and organisations).

Uddannelse

Mange skovejere og kommende skovejere ikke nogen uddannelsesmæssig baggrund inden for skovdrift.

Skovforeningen vurderer at kompetenceopbygning hos skovejeren via undervisning og kurser vil resultere i varetagelse af flere hensyn i skovdriften gennem større bevidsthed om skovens muligheder. Uddannelse vil gøre disse skovejeren bedre i stand til at evaluere entreprenører, vurdere skovens sundhedstilstand, vurdere stomfaldsrisiko, værne om særlige værdier samt give skovejeren bedre forudsætninger for at sætte operationelle mål for skovdriften.

Artikel 14 i forordningen kan anvendes som ophæng for en vidensdeling/uddannelseordning.